

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2023

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία εξέτασης: Τετάρτη, 14 Ιουνίου 2023

Ωρα εξέτασης: 08:00-11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να παραμείνει κενή για την άσκηση της ορθογραφίας.**
3. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
4. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
5. Να μην γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
6. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης.**
7. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 30)

1. Τρέφεται δέ, ὦ Σώκρατες, ψυχὴ τίνοι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὦ ἐταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἅ πωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορος τε καὶ κάπηλος. καὶ γὰρ οὗτοί που ὦν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχη γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὦν· οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἅ πωλοῦσι, τάχα δ' ἂν τινες, ὦ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὦν πωλοῦσιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν.

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* Ε'

(μονάδες 16)

2. Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὔ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ὧ δέδωκε σώζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ συμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν.

Θουκυδίδου *Ἱστορίαι* Β' 40

(μονάδες 14)

Να μεταφράσετε στα Νέα Ελληνικά τα πιο πάνω αποσπάσματα (I.A.1. και I.A.2.).

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση**(Μονάδες 25)**

Στο πιο κάτω απόσπασμα από τον ρητορικό λόγο «Άρεοπαγитικός» ο Ισοκράτης συζητά τους κινδύνους που προκύπτουν από την ανεπάρκεια της αθηναϊκής πολιτικής της εποχής του, σε μια προσπάθεια να νουθετήσει τους συμπολίτες του.

Ἕμεῖς μὲν οὖν οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε καὶ πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα τῇ δυνάμει ταύτῃ κατασχέσειν· ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιώς. Ὅρῳ γὰρ τῶν πόλεων τὰς ἄριστα πράττειν οἰομένας κάκιστα βουλευομένας καὶ τὰς μάλιστα θαρρούσας εἰς πλείστους κινδύνους καθισταμένας. Αἴτιον δὲ τούτων ἐστίν, ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ συντέτακται καὶ συνακολουθεῖ τοῖς μὲν πλούτοις καὶ ταῖς δυναστεῖαις ἄνοια καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία, ταῖς δ' ἐνδείαις καὶ ταῖς ταπεινότησι σωφροσύνη καὶ πολλὴ μετριότης, ὥστε χαλεπὸν εἶναι διαγνῶναι ποτέραν ἢ τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν.

Ἰσοκράτους *Άρεοπαγитικός* 3-5

Λεξιλόγιο:

πρόσοδος: εμφάνιση, παρουσία
παραγίγνομαι τινι: συμβαίνω, προκύπτω
ἄνοια: αφροσύνη, ανοησία

Να μεταφράσετε στα Νέα Ελληνικά το πιο πάνω απόσπασμα (I.B.).

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία**(Μονάδες 5)**

Πλάτωνος *Άπολογία Σωκράτους* 24b-c

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)

(Μονάδες 20)

1.α. καταφρονείτε

Να γράψετε το α΄ πρόσωπο πληθυντικού στην ευκτική Ενεστώτα και στην οριστική Παρατατικού στην ίδια φωνή.

β. τυγχάνω

Να γράψετε τη μετοχή Μέλλοντα στην ονομαστική ενικού του θηλυκού γένους και το γ΄ πρόσωπο ενικού στην οριστική Υπερσυντελικού.

γ. πράττειν

Να γράψετε το απαρέμφατο Παρακειμένου στην ίδια φωνή και το β΄ πρόσωπο πληθυντικού στην υποτακτική Παθητικού Αορίστου.

δ. καθισταμένας

Να γράψετε το γ΄ πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική Ενεστώτα και στην προστακτική Αορίστου β΄ στην ίδια φωνή.

(μονάδες 4)

2.α. πλείστους, χαλεπόν

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω λέξεων διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

(μονάδες 2)

2.β. i. συνακολουθεῖ τοῖς πλούτοις

ii. ἄν τις δέξαιτο

iii. τῶν μερίδων τούτων

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους των πιο πάνω φράσεων.

(μονάδες 3)

3. α.ι. οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε
- ii. καὶ πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα τῇ δυνάμει ταύτῃ κατασχήσειν
- iii. ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιῶς
- iv. ποτέραν ἂν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων

Να αναγνωρίσετε συντακτικῶς τους πιο πάνω υπογραμμισμένους ὀρους.

(μονάδες 3)

3.β.ι. Ὑμεῖς μὲν οὖν οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε

3.β.ii διαγνῶναι ποτέραν ἂν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων

Να αναγνωρίσετε τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις δηλώνοντας για την καθεμία το εἶδος, την εισαγωγή, την εκφορά και τη συντακτικὴ τους θέση.

(μονάδες 4)

4.α.ι. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικῶν λέξεων της στήλης Α' με το γράμμα της ομόρριζης νεοελληνικῆς λέξης της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. ὠνούμενοι (I.A.1.)	α. ψώνια β. αιώνας
2. ἀποδώσων (I.A.2.)	α. κάθοδος β. προδοσία

(μονάδα 1)

4.α.ii. κατασχήσειν, διαγνῶναι

Να αναλύσετε τις πιο πάνω λέξεις του αἰδίδακτου κειμένου (I.B.) στα συνθετικά τους μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού της οριστικῆς Ενεστώτα και σε περίπτωση ἄλλου κλιτοῦ μέρους του λόγου την ονομαστικὴ ενικού.

(μονάδες 2)

4.β. Για καθεμία από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου Ι.Α.2. να γράψετε ό,τι σας ζητείται στα Νέα Ελληνικά:

i. **κριθεῖεν:** σύνθετο ουσιαστικό

ii. **χάριν:** σύνθετο επίθετο

(μονάδα 1)

Ε. Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά. (Μονάδες 5)

Όταν οι Αθηναίοι στρατιώτες παρατάχθηκαν έξω από τα τείχη, ο στρατηγός πληροφορήθηκε ότι οι πρέσβεις των εχθρών έφτασαν. Είπε, λοιπόν: «Νομίζω ότι πρέπει να τους ακούσουμε και να κάνουμε ειρήνη».

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

1.α. Να παρουσιάσετε τον αναλογικό συλλογισμό που χρησιμοποιεί ο Σωκράτης στο πρώτο διδαγμένο απόσπασμα για μετάφραση (Ι.Α.1.). (μονάδες 2)

β. Να αναφέρετε δύο (2) χαρακτηριστικά της σοφιστικής παιδείας που προβάλλονται στο απόσπασμα και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο (2) αναφορές.

(μονάδες 3)

2. *Βλέπω λοιπόν, όταν έχουμε συνέλευση στην εκκλησία του δήμου, ότι όσες φορές η πόλη πρόκειται να αποφασίσει κάτι για οικοδομικά, στέλνουν και φέρνουν τους οικοδόμους να τους συμβουλευθούν για τα οικοδομήματα και όταν πρόκειται για ναυπηγικά, τους ναυπηγούς· το ίδιο γίνεται και για όλα τα άλλα, όσα πιστεύουν ότι μαθαίνονται και διδάσκονται [...] Όταν όμως πρόκειται να σκεφτούν για όσα αναφέρονται στη διακυβέρνηση γενικά της πόλεως, όμοια τότε σηκώνεται και τους δίνει τη γνώμη του και οικοδόμος και χαλκιάς και σκυτοτόμος, έμπορος και ναυτικός, πλούσιος και φτωχός, ευγενής και άνθρωπος του λαού και κανείς δεν τους μαλλώνει γι' αυτό, όπως τους πριν, ότι χωρίς πουθενά να σπουδάσει, και ενώ δεν είχε δάσκαλο να τον διδάξει, σηκώνεται και θέλει να δίνει γνώμη· γιατί είναι φανερό, πως αυτό δεν το νομίζουν διδακτό. Και μη νομίζεις ότι μόνο στις δημόσιες υποθέσεις είναι έτσι· και στην ιδιωτική τους ζωή οι περισσότεροι ικανοί και άριστοι πολίτες μας δεν μπορούν να μεταδώσουν σε άλλους την αρετή ακριβώς που έχουν οι ίδιοι· να κι ο Περικλής, ο πατέρας τούτων εδώ των νεανίσκων, σε όσα ήταν δουλειά δασκάλων σπούδασε τα παιδιά του όμορφα και καλά, όσο για κείνα όμως που ο ίδιος ξέρει και έχει, σ' αυτά ούτε ο ίδιος τους εκπαιδεύει ούτε τους παραδίνει σε άλλον να τους μορφώσει, αλλά μόνοι τους τριγυρίζουν εδώ κι εκεί και βόσκουν σαν τα ζώα που τ' αφήνουν ελεύθερα, ίσως*

και συναντήσουν μόνοι τους κάπου τυχαία την αρετή. [...] Εγώ λοιπόν, Πρωταγόρα, έχοντας αυτά υπόψη μου δε νομίζω ότι η αρετή είναι διδακτή.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Ι΄

Να αναφέρετε την άποψη του Σωκράτη για το διδακτό της αρετής, όπως διατυπώνεται στο πιο πάνω κείμενο και να παραθέσετε δύο (2) επιχειρήματα με τα οποία τεκμηριώνει την άποψή του.

(μονάδες 4)

3. Ποιες δύο (2) μορφές αρετής του Αθηναίου πολίτη αναφέρονται στο κείμενο Ι.Α.2.; Με ποιον ιδιαίτερο τρόπο τις πραγμάτωναν οι Αθηναίοι;

(μονάδες 6)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-

Τύχη αγαθή!